

Novinarsko gradivo ob premieri opere Capuleti in Montegi 21. oktobra 2021

**Vincenzo Bellini
Capuleti in Montegi**

I Capuleti e i Montecchi

Opera tragedija v dveh dejanjih

Premiera 21. 10. 2021

Sezona 2021/2022

Prosimo, da ob citiranju dosledno navajate avtorja.

Glasba

Vincenzo Bellini

Libreto

Felice Romani

Dirigent

Roberto Gianola

Režiser

Frank Van Laecke

Scenograf

Philippe Miesch

Kostumografinja

Belinda Radulović

Oblikovalca svetlobe

Frank Van Laecke, Jasmin Šehić

Koreograf

Lukas Zuschlag

Zborovodja

Željka Ulčnik Remic

Koncertni mojster

Gregor Traven

Zasedba vlog

Capellio

Peter Martinčič* / Robert Vrčon

Julija

Urška Arlič Gololičič / Nina Dominko k. g.* / Štefica Stipančević k. g.

Romeo

Nuška Drašček* / Irena Parlov k. g.

Tebaldo

Aljaž Farasin k. g.* / Edvard Strah / Dejan Maksimilijan Vrbančič

Lorenzo

Darko Vidic k. g. / Slavko Savinšek*

* Premiera.

Asistent dirigenta

Jakob Barbo

Asistentki režiserja

Novinarsko gradivo ob premieri opere Capuleti in Montegi 21. oktobra 2021

Simona Pinter, Camelia Clair

Asistentka koreografa

Monica Maja Dedović

Lektorica

Marja Filipčič Redžić

Korepetitorke

Kayoko Ikeda, Višnja Kajgana, Irena Zajec, Marina Đonlić (zbor)

Šepetalca

Dejan Gebert, Urška Švara Kafol

Operni zbor

Soprani: Amina Natalija Bašić, Loredana Colautti Canarella, Bernarda Golob Švara, Polona Kante Pavlin, Andreja Mohorič, Monika Müller, Darja Novak, Mojca Svoljšak, Bianca Telban, Christina Thaler, Tatjana Verce, Sandra Vidovič Mlakar

Alti: Adriana Abbat de Vasle, Višnja Fičor, Meta Mačak, Inez Osina Rues, Ida Plevnik Bavčar, Zarja Pivko, Ana Plemenitaš, Anja Šinigoj, Mojca Tiran

Prvi tenorji: David Čadež, Bruno Konda, Jože Oblak, Rusmir Redžić, Sašo Jelenčič*

Drugi tenorji: Matej Avbelj, Damjan Kozole, Danilo Papič, Miha Ravnikar, Martin Meglič*

Bariton: Rok Bavčar, Robert Brezovar, Marko Ferjančič, Anton Habjan, Milan Zavodnik, Dimitrije Savić*, Marko Erzar*

Basi: Tadej Femc, Rok Krek, Marko Pikš, Bratislav Ristić, Damijan Škvarč, Silvo Škvarč, Tomaž Zadnikar, Marcel Slakonja*

Orkester SNG Opera in balet Ljubljana

I. violine: Rahela Grasselli, Lucija Krišelj, Domen Lorenz, Vesna Velušček, Polona Rutar, Natalija Čabrunič, Metka Zupančič, Metka Udovč, Tim Demšar, Plamenka Dražil*, Matija Udovič*, Jelena Pejić*

II. violine: Margareta Pernar Kenig, Dragana Pajanović, Olga Čibej, Nastja Dolinar, Saša Kmet, Ana Stadler, Špela Jevnišek, Katarina Zupan*, Alma Gunzek*

Viole: Ana Glišić, Jevgenij Meleščenko, Martin Žužek Kres, Paolo Canarella, Aljaž Mihelač, Laslo Babinski, Yusumici Iwaki*, Barbara Grahov*, Tomaž Malej*

Violončela: Damir Hamidulin, Fulvio Drosolini, Barbara Gradišek, Jaroslav Cefera, Aleksandra Čano Muharemović, Katarina Kozjek*, Ursula Iwaki*, Katja Beguš Bobek*, Peter Kaizer*

Kontrabasi: Jacopo Tarchini, Valerij Bogdanov, Alesandar Blagojević, Mateja Zorko, Damir Rasiewicz*

Harfa: Maria Gamboz Gradišnik, Naja Mohorič*

Flavte: Helena Trismegist, Vesna Jan Mitrović, Matjaž Debeljak, Špela Benčina

Oboe: Jonathan Mauch, Claudia Pavarin, Manca Marinko, Darko Jager

Klarineti: Jakob Bobek, Tadej Kenig, Borut Turk, David Gregorc

Fagoti: Jure Mesec, Árpád Balázs Piri, Milan Nikolić

Rogovi: Primož Zemljak, Marko Arh, Ana Mir, Erik Košak, Hana Močnik*, Timea Erdei*

Trobente: Uroš Pavlović, Gregor Turk, Jure Močilnik, Tomaž Kravcar*

Pozavne: Aleš Šnofl, Andrej Sraka, Tine Plahutnik, Leon Leskovšek

Novinarsko gradivo ob premieri opere Capuleti in Montegi 21. oktobra 2021

Timpani: Tomaž Vouk, Andraž Poljanec *

Tolkala: Rudi Podkrajšek, Gašper Gradišek, Katarina Kukovič*, Maja Povše*, Petra Vidmar*

Inšpektor orkestra:

Bojan Gombač

Inspicient

David Grasselli

Organizatorka kulturnega programa

Brigita Gojić

Prevod libreta za nadnapise

Marja Filipčič Redžić (slovenski jezik)

Nataša Jelić (angleški jezik)

Tehnična izvedba nadnapisov

Luka Šinigoj

Mojster za zvok

Luka Berden

Scena in kostumi

Gledališki atelje SNG Opera in balet Ljubljana in SNG Drama Ljubljana

Vodja: Matjaž Arčan

Tehnična služba SNG Opera in balet Ljubljana

Vodja službe (tehnični vodja): Matjaž Štern; vodja službe (tehnični vodja) in koordinator del tehnične ekipe po pooblastilu direktorja ter vodja scenske razsvetljave – mojster luči: Jasmin Šehić; vodja odrske tehnike: Franci Stanonik; video tehnik: Matija Grošelj*; vodja rekviziterjev: Sandi Dragičević; vodja maskerjev - lasuljarjev: Marijana Sešek; vodja frizerjev - lasuljarjev: Nevenka Zajc; vodja moške garderobe: Vida Markelj; vodja ženske garderobe: Ksenija Šehić

*Zunanja sodelavka/zunanji sodelavec.

Predstava ima en odmor.

Vsebina

PRVO DEJANJE

Julijin oče, boter mafiskskega klana Capuletov Capellio v petdesetih letih prejšnjega stoletja zbere svojo družino na portretiranju v fotografskem studiu v Veroni. V studiu so tudi Tebaldo, Julijin zaročenec, Lorenzo, duhovnik in Julijin zaupnik ter drugi pripadniki Capellijevega klana. Capellio ima za zbrane slabo novico: nasprotni klan Montegov se je povezal s klanom Ezzelina da Romana in pripravlja se na napad. Nenadoma odjekne strel in Capellijev sin se zgrudi mrtev.

Vodja klana Montegov je dekle, Romeo, ki je k Capuletom poslala kurirko, da bi jim ponudila mir. Lorenzo, ki ve, da sta Julija in Romeo par, je sprejetju miru naklonjen, Capellio pa ponudbi odločno nasprotuje, saj je njegovega sina morda ustrelila prav Romeo. Tebaldo je Juliji prisegel, da bo Romeo ubil in tako maščeval njenega brata. Capellio, ki o Juliji in Romeo ne ve ničesar, prosi Lorenza, naj Julijo pripravi na poroko s Tebaldom.

Romeo pride sama na srečanje v vlogi kurirke, ki naj bi jo poslala. (Romeo nihče ne pozna, saj je že kot deklica odšla iz Verone.) Capuletom ponudi mir, ki naj bi ga utrdilo prijateljstvo med Romeo in Julijo. Capuleti njeno ponudbo zavrnejo in Montegom napovejo vojno.

Julija se v svoji sobi obupana pripravlja na poroko s Tebaldom, ko ji Lorenzo pove, da je Romeo v mestu in bo vsak čas pri njej. Romeo Julijo povabi, naj zbeži skupaj z njo, a ona jo zavrne, saj se boji razočarati očeta. Zasliši se poročna glasba, Julija pa s težkim srcem prepriča Romeo, da odide.

Medtem ko so v teku priprave na poroko, se Romeo vrne v palačo in obvesti Lorenza, da je v mestu potuhnjenih nešteto pripadnikov njenega in Ezzelinovega klana, ki bodo napadli in preprečili poroko. Lorenzo skuša Romeo ustawiti, a boji med sprima stranema se že začnejo. Julija je zadovoljna, da poroke ni bilo, a je v skrbeh za Romeo in za svojo družino. K njej pride Romeo, odločena, da jo tokrat res odpelje s sabo, a presenetijo ju Capellio, Tebaldo in skupina oboroženih Capuletov. Kmalu prihitijo še pripadniki klana Montegov in Capuleti izvedo, da je kurirka pravzaprav Romeo. Ona neprevidno izda še svojo ljubezen do Julije in spopadu se zdaj ni več mogoče izogniti, zato se zaljubljenki poslovita.

DRUGO DEJANJE

Streli potihnejo. Julija je zaskrbljena za svoje drage, ko k njej pride Lorenzo in ji pove, da je Romeo živa. A za Julijo nevarnost še ni minila, bliža se čas poroke s Tebaldom. Lorenzo ji kot rešitev ponudi napoj, ki toliko upočasni bitje srca, da je človek na videz mrtev. Ko bi Capellijev klan Julijo imel za mrtvo, bi z Romeo zbežala. V studio se že vrača Capellio, Julija v naglici premaga strah in izpije napoj. Oče Juliji pove, da bo poroka s Tebaldom takoj ob zori. Julija očeta prosi odpuščanja, a Capellio ostaja neomajen. Izda ukaz, naj najdejo Tebalda in nadzorujejo Lorenza, ki se mu zdi sumljiv.

Novinarsko gradivo ob premieri opere Capuleti in Montegi 21. oktobra 2021

Romeo pride v studio, da bi tam poiskala Lorenza. Lorenzo je priprt in Romeo naleti na Tebalda. Ravno v trenutku, ko želita uporabiti orožje, zaslišita žalujoče glasove: Julija je mrtva. Do zdaj smrtna sovražnika sta združena v bolečini.

Julija leži na zofi v fotografskem studiu. K njej pride Romeo in misleč, da je mrtva, iz obupa izpijestrup. Nekaj trenutkov zatem se Julija prebudi in se razveseli svojega dekleta, a kmalu izve, da Lorenzo Romeo ni uspel povedati za napoj. Julija si želi umreti skupaj z Romeo, zato tudi sama popije Romejin strup. V studio pridejo Capellio, Lorenzo in pripadniki obeh mafijskih družin. Zagledajo mrtvi dekleti in onemijo.

Pripravila Marja Filipčič Redžić

Neskončne melodije (odlomek iz gledališkega lista)

Manca Hribar

Ob pogledu na Bellinijev operni opus hitro ugotovimo, da skladateljskega pečata v svetovni glasbeni zgodovini ni pustil z maso opernih naslovov – ustvaril jih je le deset. Bil pa je mojster melodike in belcanta, torej mojster bistva opere tedanjega časa. S svojim načinom razvijanja melodij je kljub »le« desetim operam močno vplival ne le na operne skladatelje poznejšega časa, temveč tudi na razvoj instrumentalne glasbe 19. stoletja – po njem sta se na primer zgledovala pianistična mojstra Lizst in Chopin.

Vincenzo Bellini je bil rojen 3. novembra 1801 v Cataniji na Siciliji v glasbeno družino in pri osemnajstih letih je tudi sam vpisal študij na neapeljskem Collegio San Sebastiano. Bil je deležen podpore premožnega mecena in že zgodaj od neapeljske opere prejel prvo naročilo: napisal je svojo prvo opero z naslovom *Bianca e Fernando*. Uspeh tega dela mu je prinesel novo naročilo, tokrat milanske Scale, za katero je leta 1827 nastala opera *Il pirata*. Opera je doživela pozitiven odziv in Belliniju odprla vrata v свет umetnosti. Z opero *Il pirata* se je začelo tudi Bellinijev sodelovanje z libretistom Felicejem Romanijem, najbolj iskanim in želenim libretistom italijanske opere tedanjega časa, ki je sodeloval tudi z Donizettijem in Verdijem. Njegovi libreti so bili bolj kot nemški romantični operi podobni francoski zvrsti opere – blizu so mu bila eksotična prizorišča, pustolovska tematika, liki piratov, ciganov, temačne plati človeške duše. Belliniju sta bili tovrstna tematika in patetika kot nalašč za melodične obdelave, katerih mojster je bil. Celo svoje življenje se je boril proti glasbeni površnosti, ki se je po njegovem mnenju v operi 19. stoletja začela pojavljati skupaj z vse večjo dramatizacijo. Njegova natančnost je (poleg kratkega življenja) tudi najverjetnejši razlog za majhno število ustvarjenih oper. Želel je, da melodika sledi libretu, vsebini opere, in da je skozi melodije moč prepoznati sporočilo zgodbe.

Bellini je umrl 23. septembra 1835 v Parizu, star komaj 33 let. (Willer: 2002)

Vseživljenjska ustvarjalna povezanost z belcantom

Izraz *belcanto* dobesedno prevajamo z »lepim petjem«, vendar je belcanto veliko več kot to. Izraz izhaja iz italijanske baročne opere, razvijal se je skozi celotno obdobje klasicizma in romantike, vrhunc pa doživel ravno v času Bellinijevega življenja in delovanja med letoma 1800 in 1830. Italijanska glasbena umetnost se je v začetku 19. stoletja omejila skoraj povsem na opero, ta pa je prinašala virtuoznost pevskih melodij, obvladovanje vokalne tehnike ter v ospredje postavljala zdravega, telesno in pevsko-tehnično dobro podkovanega pevca. Poklic opernega pevca je bil cenjen, operne arije so mnogokrat nastajale z mislio na to, kdo jih bo izvajal. Dramski zapleti v operah niso bili pomembni, mnogokrat so celo vsebinsko nesmiselni, saj se je vsebina prilagajala glasbeni strukturi, to pa je od libretista zahtevalo veliko spretnosti. Za baročno opero in belcanto so značilne arije *da capo*, kjer je imel pevec ob ponovitvi istega dela proste roke pri okraševanju melodije. Pozneje so tudi arije doživele svoj razvoj in v Bellinijevem času so belkantistično arijo sestavljeni uvodni recitativni del, spevni in izrazito melodični *cantabile*, prehod (v katerem lahko nastopi tudi drugi lik ali zbor) in zaključni plesni, virtuozni del oziroma *cabaletta*.

Prava vrednost Bellinijevega opernega ustvarjanja leži v melodiki: bil je eden tistih skladateljev, ki so dosledno zapisovali kolorature v arijah – njegove občutene tonske in ritmične variacije so delovale izrazito in slogovno ter zahtevale (in zahtevajo še danes) najboljše pevce. Ravno pevci so bili namreč tisti, ki so s svojim glasom ustvarjali dramo in vzdušje ter izražali čustvena stanja. Spremljava orkestra je podrejena petju, nudi mu ritmično in melodično oporo. (Michels: 2002)

The musical score consists of two staves. The top staff is for the voice, starting with the instruction "Andante sostenuto assai". The lyrics are: Ca - sta Di - va, ca - sta Di - va che in - ar -. The bottom staff is for the piano, labeled "T. 16" and "12/8". The piano part is a continuous eighth-note pattern. The vocal line includes several grace notes and slurs. The piano part has a bass line with sustained notes.

V. Bellini, Norma, 1831, 1. dejanje, Normina molitev, začetek sola

Značilnost belcanta so bili tudi *en travesti* (hlačne vloge) – ženske vokalistke, navadno mezzosopranistke, ki pojejo moške vloge. Praksa hlačnih vlog se je pojavila kot posledica pomanjkanja kastratov: v času, ko so bile ženske izrinjene iz sveta cerkvene glasbe, gledališča in opere oziroma niso smele nastopati v glavnih vlogah, so ženske vloge peli kastrati, ki so sčasoma izginili, potrebi po gibnosti in okretnosti glasu pa je ženski glas zadostil v veliko večji meri kot moški.

Svoboda interpreta

Partiture belkantističnih oper so zaradi narave belcanta v določeni meri prepuščene umetniškemu navdihu pevca. Pevci so s svojimi interpretacijami dokazovali svoje spremnosti in pevsko-tehnične sposobnosti ter tako sooblikovali posamezno operno delo in na njem puščali tudi svoj pečat. V tem smislu tudi Bellinijevi Capuleti in Montegi niso bili izjema.

Dandanes, ko se opera umetnost in gledališča po vsem svetu usmerjajo k historično pristnim izvajalskim praksam, vlogo Romeoa dosledno izvajajo mezzosopranistke, torej v obliki hlačne vloge, kot jo je v luči ustaljene operne prakse 19. stoletja ustvaril Bellini.

Priljubljenost ljubezenske zgodbe

Libreto Bellinijevih Capuletov in Montegov je prirejena različica libreta, ki ga je Felice Romani pet let pred tem napisal za opero Nicole Vaccaja Julija in Romeo (Giulietta e Romeo), ta pa je temeljil na libretu Giuseppeja Marie Foppe za opero Nicole Zingarellija Romeo in Julija (Romeo e Giulietta). Foppa svojega libreta ni osnoval na znameniti drami Williama Shakespearja Romeo in Julija, ampak na ljubezenski noveli Masuccia Salernitana iz 15. stoletja. (Osborne: 2004)

Novinarsko gradivo ob premieri opere Capuleti in Montegi 21. oktobra 2021

Razlika med občinstvu daleč najbolj znano zgodbo Shakespearea in zgodbo Bellinijeve opere je v tem, da v operi ne spremljamo spoznavanja in dvorjenja med Romeom in Julijo (izpuščen je tudi najbolj poznan balkonski prizor), ampak sta v celotni operi glavna protagonista že zaljubljena in povezana. Prav tako v operni zgodbi Romeo ni le eden izmed članov družine Montegov, ampak je njen vodja, kar je za razmerje med zaljubljencema še dodatno tveganje. Vsebinska razlika, ki najbolj zaznamuje glasbeni potek, pa je njuna istočasna smrt, ki je skladatelju omogočila umestitev njunega dueta (ene od glasbeno najznamenitejših točk opere) v sam finale opere.

Vsespolna priljubljenost zgodbe o Romeu in Juliji ni edini razlog, da sta jo izbrala tudi Bellini in Romani. Opero Capuleti in Montegi je Belliniju naročilo beneško gledališče La Fenice, ki je nujno potrebovalo novo opero za beneški pustni festival. Ta se je bližal, skladatelj Pacini, ki mu je bila prvemu naročena opera za to priložnost, pa je ni nikoli napisal. Tako je Belliniju, ki se je naročila sicer dolgo in vztrajno otepal, ostal le dober mesec in pol časa, da opero napiše ter postavi na oder. Poslal je po Romanija v Milano. Časovna stiska je ustvarjalca prisilila, da sta se znašla na svoj način – Romani je po Bellinijevih željah priredil libreto Vaccaijeve opere, Bellini pa je dobršen del glasbe prekopiral iz svoje (nekaj let prej neuspele) opere Zaira. Opera Capuleti in Montegi je bila premierno uprizorjena 11. marca 1830 in bila v zadnjih desetih dneh sezone ponovljena še osemkrat, kar priča o njenem velikem uspehu. Časnik L'Eco dei teatri je o premieri zapisal: »Ob zaključnem duetu in tesnobni smerti nesrečnih zaljubljencev navdušenja ni bilo več mogoče zadržati in ugodje ob poslušanju teh turobnih in zares miselno bogatih harmonij je sprostilo v očeh poslušalcev solze, in to tako naravno, da bi si skoraj že leli, da bi njuno umiranje trajalo dlje, da bi mogli še dlje imeti te sladke občutke.« (Fraccaroli: 1943)

Literatura in viri:

- Willer, S. A., 2002. *Vincenzo Bellini: A guide to research*. London: Routledge.
Poriss, H., 2009. *Changing the score: arias, prima donas and the autorithy of performance*. Oxford: University press.
Fraccaroli, A., 1943. *Nestanovitno srce*. Ljubljana: Dobra knjiga.
Michels, U., 2002. *Glasbeni atlas*. Ljubljana: DZS.
Sivec, J., 2010. *Opera na ljubljanskih odrih od klasicizma do začetka 20. stoletja*. Ljubljana: ZRC SAZU.

O, Romeo, Romeo, zakaj si ženska?

Hlačne vloge v italijanski operi med 17. in 19. Stoletjem
(odlomek iz gledališkega lista)

V italijanskih renesančnih virih, na podlagi katerih je libretist **Felice Romani** izoblikoval svoj libreto za Vaccajevo opero Julija in Romeo (1825) in nato še za Bellinijevo opero Capuleti in Montegi (1830), je glavni junak star približno enaindvajset let. Prvič ga srečamo v zbirki Il Novellino (1476), kjer ga **Masuccio Salernitano** imenuje Mariotto Mignanelli. Po avtorjevem skromnem opisu je Mariotto lep, plemenit in dobro vzgojen mladenič iz Siene (»un giovene de buona famiglia, costumato e bello«). Tudi **Luigi da Porto**, ki je v svojem delu Historia novellamente ritrovata di due nobili amanti (1530) predelal in razširil motiv nesrečnih ljubimcev, poudarja protagonistovo rosnost mladosti, pa tudi lepoto in milino (»era costui giovane molto, bellissimo e grande della persona, leggiadro e accostumato assai«¹). V tej noveli iz 16. stoletja se dokončno izoblikuje zgodba, kot jo poznamo danes: glavnemu junaku je ime Romeo Montecchio, v Veroni pa tragično umre na začetku 14. stoletja, ko so vladavino Bartolomea della Scala pretresali politični boji med gvelfi in gibelini. **Matteo Bandello**, največji pripovednik 16. stoletja, po katerem naj bi se zgledoval tudi William Shakespeare, je dodal še nekaj podrobnosti: v njegovi sloviti zbirki Novelle (1554) je glavni junak star med dvajset in enaindvajset let in je tudi najlepši in najljubelnnejši mladenič v vsej Veroni (»Romeo Montecchio che era di venti in ventun anno, il più bello e cortese di tutta la gioventù di Verona«).

V vseh virih, iz katerih naj bi Felice Romani črpal podatke za svoj operni libreto, so torej poudarjene naslednje Romeove vrline: Romeo Monteg je v cvetu mladosti, čudovito grajene postave, prijazen in uglajen. Ni torej čudno, da so ga v italijanski operi večinoma interpretirale ženske!

Musico in musicetto

Prejšnjo trditev bi lahko kdo razumel kot provokacijo, a njen resničnost lahko podpremo s preučevanjem italijanske operne tradicije. Preobleke, hlačne vloge in brisanje mej med spoloma so namreč stari toliko kot opera sama. Že v baročni operi, na primer v Monteverdijevi mojstrovini Kronanje Popeje (1643), so v vlogi stare dojilje nastopali moški pevci, da bi poudarili komični učinek. Prav tako pogosto so mlade paže in druge najstnike interpretirali kastrati ali brhke pevke, da bi tudi z glasom ponazorili njihovo deškost. Ne izključujem, da bi celo pravljične ali mitološke vsebine lahko interpretirali s pomočjo glasov: pomislimo na Christopha Willibalda Glucka, ki je vlogo božanskega pevca v operi Orfej in Evridika (1762) sprva namenil kastratu. Naj v tej glasbeni izbiri prepoznamo le golo operno konvencijo ali pa željo, da bi nadnaravna moč petja izstopala tudi s pomočjo »nenavadnega« glasu? V operi velja nenapisano pravilo, da so njeni pravi protagonisti glasovi. Barva, register, razpon in tehnika so mnogo pomembnejši kot zunanji videz, saj prav glas izraža glavne značilnosti predstavljenega lika.

¹ »Bil je zelo mlad, izredno lep in visoke postave, eleganten in odlično vzgojen.« Gl. Lugli A. (ur.) 1974. Novelle italiane (str. 75). Novara: Edipem. Prevod S. Z.

Seveda ima svojo težo tudi opera tradicija. Upoštevati je treba dejstvo, da so glavnino ženskih likov v 17. in 18. stoletju interpretirali kastrati, še posebno v deželah pod papeško nadvlado, kjer ženske niso smele nastopati na otru. Kastrati so fenomen, vezan na določeno glasbeno obdobje: nastali so kot nadomestilo ženskih glasov, kmalu pa so se ljudem priljubili zaradi neprekosljive vokalne tehnike in nenavadne, skoraj nendaravne barve glasu. Najuspešnejši kastrati, kot so bili Carlo Broschi (Farinelli), Francesco Bernardi (Senesino) in Gaetano Majorano (Caffarelli), so pridobili družbeni in ekonomski status, podoben današnjim pop zvezdnikom. Njihov izjemni uspeh je marsikoga spodbudil, da je svojega glasbeno nadarjenega otroka kastriral, v upanju da bo družino prej ali slej potegnil iz revščine. Vredno je omeniti, da so kastriranje prakticirali predvsem v deželah, kjer so pustošile lakota, vojne in epidemije, zato bi ta sporni pojav prej interpretirali v družbeno-ekonomskem kot pa v umetniškem smislu.

Prav kastrati so obogatili večplasten pomen besede *musico*. V srednjem veku je označevala glasbene teoretike, ki so se ukvarjali s spekulativno platjo glasbe. Šele pozneje se je njen pomen razširil na profesionalne izvajalce, v 17. in 18. stoletju, ko so na opernih odrih kraljevali kastrati, pa je beseda *musico* evfemistično označevala skopljene pevce.

Kastrati so priporočili, da se je pomen besede *musico* v 18. in 19. stoletju zožil in postal specifična vokalna oznaka. Po novem je *musico* označeval dramsko vlogo in ne več izvajalca: ***primo musico*** (imenovan tudi ***primo soprano*** ali ***primo uomo***) je bila moška vloga, ki je zahtevala sopranski ali altovski glas. Pri tem velja izpostaviti, da vloga ni bila spolno determinirana: brez razlike so jo interpretirali kastrati in ženske, saj je bil glasbeni učinek pomembnejši od zunanjega videza. Prav ta spolna fluidnost je omogočila, da so pevke v 18. stoletju postale enakovredne kastratom in jih na prehodu v 19. stoletje prehiteli. Število kastratov je v tem obdobju namreč močno upadlo, kar bi lahko povezali z boljšimi življenjskimi pogoji. Okrog leta 1840 jih ni bilo več nikjer, edino izjemo je predstavljala papeška kapela, ki je kastrate jemala v službo vse do 20. stoletja. V času nastanka opere Capuleti in Montegi je bil *primo musico* nesporna domena ženskih interpretk, saj je zadnji veliki kastrat **Giovanni Battista Velluti** (1780–1861) prav leta 1830 končal svojo operno kariero.²

Operna scena se je okrog leta 1840 korenito spremenila. *Primo musico* ni povsem izginil, vendar se je močno omejil njegov obseg: prej junaške vloge so se spremenile v manjše komične vložke, kjer paž ali druga najstniška figura zapoje kitično pesem. T. i. ***musicetto***, ki so ga še dalje interpretirale pevke, je tako povsem obrobna vloga. Seveda, šlo je za postopen proces, vendar taka sprememba predstavlja pravi operni prelom: Rossinijeve, Donizettijeve in Bellinijeve opere še vsebujejo pomembne vloge, kjer protagonista lahko brez razlike interpretirajo moški ali ženske; Giuseppe Verdi, ki je v nasprotju s svojimi italijanskimi predhodnikami upošteval tudi vizualni učinek, pa je kastrate in hlačne vloge raje nadomestil s tenorji.

² »Vi ringrazio delle notizie teatrali, e comprendo che Velluti ha bisogno d'un'onorevole posto in qualche Cappella e non più straziare le orecchie e gli occhi in teatro, perché non ha più forza.« (»Zahvaljujem se vam za gledališke novice: tudi jaz mislim, da Velluti potrebuje častitljivo službo v kakšni glasbeni kapeli. Tako ne bo več trpinčil ušes in oči v gledališču, saj je jasno, da nima več moči.«) Vincenzo Bellini v pismu Giovanniju Battisti Peruchiniju, Milano, 3. januarja 1831. Gl. Seminara, G. (ur.). 2017. Vincenzo Bellini: Carteggi (str. 230), Historiae musicae cultores 131. Firenze: Leo S. Olschki editore. Prevod S. Z.

Primer novega *musichetta* je paž Oscar, ki nastopa v Verdijevi operi Ples v maskah (1859). V njem prepoznamo dvojen vpliv, saj se po eni strani zgleduje po francoskih vzornikih, kot je na primer radovedni paž Urban v Meyerbeerovi operi Hugenoti (1836), po drugi pa izraža naraščajoč težnjo po realizmu. Slednji je nedvomno ohromil spolno nebinarnost v opernem svetu: prej pisano podobo ljubezenskih duetov, kjer sta zaljubljeni par lahko tvorila dva kastrata, dve ženski ali kastrat in ženska, je sedaj nadomestil ljubezenski trikotnik po splošno sprejetih normah, to pomeni, da sta na primer tenor in bariton tekmovala za naklonjenost soprana. Mladi paž je sedaj le zunanji opazovalec tega kompleksnega prepleta ljubezenskih strasti in ljubosumja, občutkov, ki jih sam v svoji rosnji mladosti še ni izkusil: njegova nedolžnost se zrcali v značilno lahkotni glasbi, s katero popestri operno dogajanje, a nanj ne vpliva. Oscarjeva glasbena vložka, balada »Volta la terrea fronte« in virtuozno zasnovana arija »Saper vorreste«, tako le sprostita napeto operno vzdušje. Giuseppe Verdi je bil skladatelj, ki je razmišljal tako v glasbenem kot v dramskem pogledu: če bi se po eni strani težko odločil za vlogo, kot je bil *primo musico*, se je po drugi strani zavedal, da ima izkušena izvajalka, preoblečena v najstnika, svoje prednosti. Njegov Oscar je tako glasbeno-gledališki kompromis: v njem je predstavil še zelenega fantiča, cigar sentimentalno neizkušenost učinkovito podaja odrasla ženska. Velja izpostaviti, da je bil Verdi zelo navezan na svojega malega paža in se je zanj zelo zavzemal. Ko se je decembra 1858 odpravljal v Rim na operno pravzvedbo v gledališču Apollo, je z razočaranjem ugotovil, da mu impresarij Vincenzo Jacovacci ni priskrbel primerne pevke. V naslednjih letih je zato postavil pogoj, naj ob vsaki produkciji opere Ples v maskah najprej poiščejo dobrega paža. V pismu Vincenzu Luccardiju (Neapelj, 26. decembra 1858) je zapisal: »Jacovacci è imbarazzato per trovare il paggio. Certo che ora è tardi: d'altronde preferisco non dare l'opera che lasciar ruinare una parte di tale importanza.« (»Jacovacci je v zadregi glede paža. Zdaj je res prepozno: raje ne uprizorim opere, kot da bi dovolil, da mi pokvarijo tako pomembno vlogo.«)³

Bellinijeva zavezanost tradiciji

Opera Capuleti in Montegi (1830) je mogoče zadnje večje delo, kjer se še pojavlja tradicionalni *primo musico*. Vemo, da jo je Vincenzo Bellini komponiral v veliki naglici, saj je moral v zadnjem trenutku nadomestiti skladatelja Giovannija Pacinija. Med skladanjem je zato poiskal dela s podobno vsebino in v pretres vzel vsaj dve operi, ki sta bili takrat zelo priljubljeni in Belliniju slogovno najbližji. Leta 1796 je Bellinijev učitelj kompozicije **Niccolò Antonio Zingarelli** (1752–1837) napisal svojo najbolj znano *opera serio* z naslovom Julija in Romeo. Delo je bilo tako uspešno, da je pred nastankom opere Capuleti in Montegi še krožilo po italijanskih in francoskih gledališčih. Leta 1825 je tudi **Nicola Vaccai** (1790–1848) komponiral opero Julija in Romeo. Vincenzo Bellini jo je gotovo poznal, saj se je poslužil predelave Romanijevega libreta, na katerem temelji Vaccailleva opera. Njuni deli sta si po vsebini in zasedbi tako podobni, da so Bellinijev zaključek večkrat zamenjali z Vaccaillejem, saj je bolj ustrezal okusu 19. stoletja.

Vse tri opere imajo enako porazdelitev vlog: Julijo Capulet je izvajala *prima donna* (izvajalka s sopranskim/altovskim glasom), Romea Montega pa *primo musico* (izvajalec ali

³ Gl. Rescigno, E. (ur.). 2012. Giuseppe Verdi: Lettere (str. 374). Torino: Giulio Einaudi editore. Prevod S. Z.

izvajalka (!) s sopranskim/altovskim glasom). Bellinijeva pevska zasedba se torej navezuje na prakso s konca 18. stoletja, ki je bila že v Bellinijevem času nekoliko zastarella. V njegovem obdobju si je v bleščeč operni svet namreč že utiral pot *musichetto*: Bellinijev tekmeč Gaetano Donizetti je konec leta 1830, le nekaj mesecev po praizvedbi opere Capuleti in Montegi, napisal operno mojstrovino Anna Bolena, v kateri stranska vloga glasbenika Smetona napoveduje Verdijevega Oscarja in njegove sovrstnike.

Na Bellinijeve izbiro pevske zasedbe so seveda vplivale tudi druge okoliščine: naročilo za opero Capuleti in Montegi je prišlo prav v trenutku, ko je v Benetkah pripravljal izvedbo svoje opere Gusar (1827). Beneška postavitev je imela izjemen uspeh po zaslugi **Giuditte Grisi** (1805–1840), ki je ob tej priložnosti nastopila v zahtevni vlogi protagonistke Imogene. Skladatelj se je pohvalno izrazil glede njenega lepega glasu s širokim razponom (»la Grisi con la sua bella ed estesa voce«)⁴ in priznal, da je celotna uprizoritev temeljila na njeni sijajni izvedbi (»la prima donna ha sostenuto la sua difficilissima parte con tale eccellenza che è stata la colonna dell'Opera«)⁵. Očaran nad njenim glasom in igralskimi sposobnostmi se je odločil, da ji nameni vlogo Romea v svoji novi operi. Bellinijeva intuicija se je izkazala za pravilno: praizvedba opere Capuleti in Montegi je doživelva stopeče ovacije, še posebno po prvem dejanju, ko se glasova nesrečnih ljubimcev združita v enoglasju, medtem ko okrog njiju divja bitka, izražena z moškimi glasovi (finale prvega dejanja, »Se ogni speme è a noi rapita«). Vincenzo Bellini je na ta način ustvaril čudovito glasbeno metaforo: popolna ljubezen je neločljiv spoj dveh svetlih glasov, ki nemoteno lebdita nad zmedo in sovraštvom.

USTVARJALCI

Roberto Gianola

Dirigent

V svetu velja za enega najmlajših in najbolj zanimivih dirigentov nove generacije. Njegovo delovanje je v zelo kratkem času zaznamovala kopica zanimivih sodelovanj s številnimi orkestri po vsem svetu: v ZDA, Rusiji, Mehiki, Avstriji, Franciji, Turčiji, Nemčiji, Španiji, na Poljskem, Portugalskem, Madžarskem, Češkem, v Ukrajini, Bolgariji, Srbiji, Romuniji, Braziliji, Venezueli, Grčiji, Egiptu in Združenih arabskih emiratih. Januarja 2009 je star 34 let z velikim uspehom debitiral v prestižni koncertni dvorani Carnegie Hall v New Yorku. Je stalni direktor Opernega gledališča v Istanbulu. Tam je februarja 2015 z velikim uspehom prvič dirigiral Offenbachove Hoffmanove pripovedke in bil vse do leta 2018 tudi osrednji protagonist tamkajšnjega opernega, baletnega in simfoničnega repertoarja. Baletne sezone je otvoril z baleti Sylvia Léa Delibesa in Hrestač Petra Iljiča Čajkovskega, operne pa z Gounodovim Faustom, Traviato, Ernanijem in Don Pasqualom. Doslej je dirigiral že več kot petdesetim različnim orkestrom po svetu, med drugim tudi Simfoničnemu orkestru Nove Anglije (New York), Simfoničnemu orkestru Univerze v Washingtonu, Simfoničnemu orkestru države Paraná (Brazilija), Mehiskemu državnemu orkestru, orkestrom Guanajuato in Belles Artes v Mehiki, Simfoničnemu orkestru v Krasnojarsku (Rusija), Orkestru regije Murcia (Španija), celovškemu orkestru in Orkestru severne Češke.

⁴ Vincenzo Bellini v pismu Alessandru Lamperiju, Benetke, 16. marca 1830. Gl. Vincenzo Bellini: Carteggi, str. 213.

⁵ Vincenzo Bellini v pismu stricu Vincenzu Ferlitu, Benetke, 19. januarja 1830. Gl. Vincenzo Bellini: Carteggi, str. 205.

Frank Van Laecke

Režiser in oblikovalec svetlobe

Frank Van Laecke si je v zadnjih desetletjih zgradil vsestransko mednarodno kariero. Za svoje delo v gledališču si je prislužil številne nagrade tako doma v Belgiji kot po svetu. Leta 2010 je z Alainom Platelom režiral mednarodno uspešnico Gardenia, ki je bila premierno uprizorjena na festivalu v Avignonu. Režiserja in belgijska skupina Les Ballets C de la B so bili ob premieri v Avignonu deležni laskavih priznanj mednarodne javnosti. Skupina je v naslednjih dveh letih s predstavo gostovala po vsem svetu, leta 2012 je bila uprizoritev nominirana za prestižno britansko nagrado Lawrencea Olivierja. Van Laecke je s Platelom sodeloval tudi pri uspešni predstavi Naprej, marš! (En avant, Marche!), ki je na mednarodnem festivalu v Edinburgu prejela nagrado Herald Angel. Van Laecke je avtor režij številnih uspešnih in nagrajenih produkcij muzikalov: Hollywood by Night (Hollywood ponoči), Jesus Christ Superstar, She Loves Me (Ljubi me), Jekyll & Hyde, Annie, Oliver!, Yours Anne (Tvoja Anne), Rembrandt, The Sound of Music (Moje pesmi, moje sanje), My Fair Lady, Camelot, The King and I (Kralj in jaz), Anatevka, Tell Me on a Sunday (Povej mi v nedeljo), Prisoners of the Sun (Ujetniki sonca), Daens, 14–18, Dracula, 40–45, Ben X. Režiral je tudi mnoge operne produkcije, med njimi so La bohème, La traviata, Nabucco, Aida, Carmen, Glumači, Cavalleria rusticana, Don Pasquale, Beg iz seraja, Faust, Tosca, Manon Lescaut, Peter Grimes, Madama Butterfly, izbrana za najboljšo nizozemsko operno produkcijo v letu 2012, in Hamlet. Pri nas je v sezoni 2015/2016 režiral opero Katja Kabanova, ki smo jo uprizorili v koprodukciji z Opero v Renu (Opéra de Rennes), v sezoni 2018/2019 Lucijo Lammermoorsko ter januarja 2020 Devico Orleansko.

Philippe Miesch

Scenograf

Po študiju arhitekture na Nacionalni šoli za arhitekturo v Strasbourg (ENSAS) ter študiju scenografije v šoli Nacionalnega gledališča v istem mestu (TNS) je postal štipendist Medičejske vile (Villa Medici) ozziroma Francoske akademije v Rimu, kjer se je posvečal ustvarjanju na področju baročne opere. Od takrat ustvarja scenografije za dramske in operne predstave ter številne instalacije za različna razstavna središča. Sodeloval je pri odrski uprizoritvi dveh dram Érica-Emmanuela Schmitta: Frédérick ou Le boulevard du crime (Frédérick ali bulvar kriminala) v reziji Torstena Fischerja v kólnskem gledališču ter Between Worlds (Med svetovi), ki je bila uprizorjena v gledališču Théâtre Marigny v Parizu in za katero je bil nominiran za Molièrovo nagrado. Ustvaril je scenografijo za predstavo Jeanne Moreau Un trait de l'esprit (Preblisk duhovitosti) in za predstavo Jacquesa Webra Cyrano de Bergerac. Sodeloval je z Günterjem Krämerjem v gledališču Theater in der Josefstadt na Dunaju ter z Nado Strancar ob ponovnem odprtju gledališča Théâtre National Populaire (Villeurbanne, Francija). Poleg dela v dramskem gledališču ustvarja tudi scenografije za operne predstave. Sodeloval je pri produkcijah Čarobne piščali v Operi v Marseillu, Figarove svatbe v Nancyju in Rennesu, Posvetnih kantat v Nacionalni operi v Strasbourgu, Zgodbe o vojaku, Komedije na mostu in Izbirčne ženske (La capricciosa corretta) v Lozani, Ifigenije na Tavridi, Così fan tutte ter Fausta v Bordeauxu, Hoffmannovih pripovedk v Angers-Nantes Opéra. Podpisal se je tudi pod scenografijo in kostumografijo za opero Otrok in uroki v produkciji Nacionalne opere v Parizu, madridskega Kraljevega gledališča, gledališča Arriaga v Bilbau ter oper

Novinarsko gradivo ob premieri opere Capuleti in Montegi 21. oktobra 2021

Don Pasquale, Evgenij Onjegin, Peter Grimes, Pogovori karmeličank, Hoffmannove pripovedke, Don Giovanni in Doktor Faust v Spodnjesaškem državnem gledališču (Theater für Niedersachsen) v Nemčiji. Ustvaril je tudi nekaj scenografij za baletne predstave, med njimi za baleta Don Kihot in Romeo in Julija v koreografiji Charlesa Juda v Velikem gledališču v Bordeauxu. S Frankom Van Laeckejem je kot scenograf sodeloval pri naših uprizoritvah Katje Kabanove, Lucije Lammermoorske in Device Orleanske ter pri predstavah Peter Grimes, Carmen in Don Pasquale ter Hamlet v Angers-Nantes Opéra. Jeseni 2019 je sodeloval pri produkciji Tosce na odprttem prizorišču v Parizu v režiji Agnès Jaoui.

Belinda Radulović: Belinda

Kostumografinja

Belinda dela scela in do konca: ko noče več, gre. Belinda (Škarica) mode je šla, ker je bilo premalo. Belinda mode je končala podiplomski študij na Akademiji Domus v Milanu. Delala je za Ratti, Zibetti, Mento, Sinhronio, Nanni Strado, Incopel, Inpronto, Benetton, Cavalli, ustvarila svojo lastno blagovno znamko B. L. D., jo predstavila v New Yorku, tržila v Milanu. Belinda mode je šla. Belinda (Radulović) je prišla v gledališče. Tu je ostala. Belinda gledališča je ustvarila več kot sto kostumografij za različne režiserje, vizije, strukture, mišljenja in estetike. Zmeraj je hotela biti Belinda. Ko to ni mogla biti, je zapustila režiserje, vizije, strukture, mišljenja in estetike. Za svoje delo je prejela več domačih in mednarodnih nagrad. Belinda je za umetnost, in ker je umetnost zmeraj za človeka, je Belinda človek za človeka.

Jasmin Šehić

Oblikovalec svetlobe

Oblikovalec svetlobe Jasmin Šehić je od leta 1999 član ansambla SNG Opera in balet Ljubljana, kjer od leta 2006 dalje deluje kot mojster luči – vodja scenske razsvetljave. V vlogi oblikovalca svetlobe je sodeloval pri številnih koncertih in projektih matičnega gledališča (opereti Kneginja čardaša in Vesela vdova, baletne predstave Don Kihot, Picko in Packo, Gusar in Dunajski večer, operne predstave Apotekar, Ženitna pogodba, Gledališki direktor, mladinska pravljična opera Pastir, Carmen, Deseta hči, monoopera Dnevnik Ane Frank, Katja Kabanova, Pepelka, Fidelio, Don Giovanni, Hoffmannove pripovedke, koda L, Devica Orleanska, Luisa Miller) in v opernih gledališčih na Poljskem (Vroclav), kjer je oblikoval svetlogo za opero Fidelio, in v Franciji (Nantes, Angers in Rennes), kjer je oblikoval svetlogo za opero Katja Kabanova in za klasično francosko opero Hamlet skladatelja Ambroisa Thomasa. Na gostovanju v Madridu in Portorožu avgusta 2021 je oblikoval svetlogo za baletno predstavo Veter. Sodeloval je tudi pri baletnem diptihu Dunajski večer na odru Gallusove dvorane ter pri večeru, posvečenem Stravinskemu, s katerim smo odprli sezono 2021/2022. Za svoje delo je prejel odlične ocene.

Lukas Zuschlag

Koreograf

Lukas Zuschlag je prišel k nam iz Celovca v Avstriji, kjer je končal gimnazijo in zasebno baletno šolo pri profesorju Marjanu Krulanoviču. Leta 2004 se je zaposlil v našem gledališču in leta 2007 postal solist. Do sedaj je med drugim nastopil v baletih Romeo in Julija (Romeo), Doktor Živago (Živago), Coppélia na Montmartru (Franc), Tristan in Izolda (Tristan), Giselle (Albrecht), Silfida (James), Labodje jezero (Rothbart), Pepelka (Princ), Don Kihot (Espada), Picko in Packo (Packo), Kdo je najmočnejši na svetu (Mišji princ). Lukas Zuschlag je prejel več nagrad: stanovsko nagrado Lidije Wisiakove, Guest Star Award in nagrado Kulturförderpreis s področja uprizoritvenih umetnosti v Avstriji. Ob aktivni plesni karieri se posveča tudi koreografiji in pedagoškemu delu na področju baleta in sodobnega plesa na različnih tečajih v Avstriji in Sloveniji. Leta 2015 je dobil posebno priznanje za izvirno koreografijo na slovenskem baletnem tekmovanju TEMSIG. Leta 2016 je sodeloval kot koreograf pri operni predstavi Otello v koprodukciji s Cankarjevim domom, pri operni predstavi Ksenija/Carmina burana ter pri otroški predstavi Der Lebkuchenmann v Mestnem gledališču v Celovcu, kjer je leta 2017 koreografski plesni del v operi La traviata, leta 2018 pa je pripravil še koreografijo za predstavo La bohème. Pripravil je tudi koreografijo za otvoritveni dogodek sezone 2018/2019 SNG Opera in balet Ljubljana, ki je nastal v sodelovanju z modno hišo IKONA. V isti sezoni je ustvaril tudi koreografijo v operni predstavi Prodana nevesta. Kot koreograf je sodeloval tudi pri premieri operne predstave Cavalleria rusticana/Glumači.

Željka Ulčnik Remic

Zborovodja

Rojena je v Ljubljani, kjer je na Pedagoški akademiji študirala glasbo in zborovodstvo ter pod mentorstvom profesorja Lojzeta Lebiča diplomirala z odliko. Študij je nadaljevala na oddelku za sakralno glasbo Akademije za glasbo v Ljubljani in diplomirala s koncertom iz zborovskega dirigiranja in lastne kompozicije. Za uspešno opravljeno diplomsko delo je prejela posebno priznanje – diplomo summa cum laude. Od leta 1987 je bila redno zaposlena v ljubljanski Operi kot pevka in korepetitorka v opernem zboru, septembra 2009 pa je prevzela vodenje tega zbora, ki ga pripravlja za operne predstave in koncerte. Za predstave Tosca, Hrestač – Božična zgodba, Carmen in za kantato Šolnik je pripravila tudi otroški zbor. Dvajset let je vodila doma in v tujini nagrajeni ženski pevski zbor Petrol iz Ljubljane. Udeležuje se zborovodskih seminarjev pod vodstvom priznanih zborovodij in dirigentov (Bo Johansson, Karmina Šilec, Holger Speck, Peter Hanke, Gary Graden in drugi).

Gregor Traven

Koncertni mojster

Gregor Traven je študiral v Celovcu, Oslu in na Univerzi Mozarteum v Salzburgu, kjer je leta 2004 magistriral z odliko. Na mednarodnih tekmovanjih v italijanski Gorici je prejel več nagrad, zmagal pa je tudi na tekmovanju komorne glasbe v nekdanji Jugoslaviji (1990). Sodeloval je v uglednih orkestrih, kot so na primer orkester Dunajskega koncertnega združenja (Wiener Concert-Verein Orchester), Spirit of Europe, Klasična filharmonija iz Bonna (Klassische Philharmonie Bonn), Koelnski komorni orkester (Koelner Kammer Orchester), s katerim je nastopal tudi kot solist. Poleti 2001 je imel serijo solističnih koncertov na Tajvanu. Od leta 2002 do 2004 je bil član

Novinarsko gradivo ob premieri opere Capuleti in Montegi 21. oktobra 2021

Brucknerjevega orkestra v avstrijskem Linzu. Gregor Traven je od leta 2004 koncertni mojster orkestra SNG Opera in balet Ljubljana, od leta 2008 pa tudi koncertni mojster Komornega orkestra solistov Društva slovenskih skladateljev. Poleg tega deluje kot mentor in gostujoči koncertni mojster ali kot član žirije na tekmovanjih (Orkesterkamp v Bovcu, 2018; orkester Nova filharmonija; gostovanje s Slovenskim komornim orkestrom v Omanu, 2018; Mednarodno glasbeno tekmovanje mesta Palmanova, 2018).

Biografije solistov so objavljene na spletni strani www.opera.si.

Vincenzo Bellini The Capulets and the Montagues I Capuleti e i Montecchi

Tragedia Lirica in Two Acts

Premiere: 21. 10. 2021

2021/2022 Season

Music

Vincenzo Bellini

Libretto

Felice Romani

Conductor

Roberto Gianola

Director

Frank Van Laecke

Set Designer

Philippe Miesch

Costume Designer

Belinda Radulović

Lighting Designers

Frank Van Laecke, Jasmin Šehić

Choreographer

Lukas Zuschlag

Chorus Mistress

Željka Ulčnik Remic

Concert Master

Gregor Traven

Cast

Capellio

Peter Martinčič* / Robert Vrčon

Giulietta

Urška Arlič Gololičič / Nina Dominko a. g.* / Štefica Stipančević a. g.

Romeo

Nuška Drašček* / Irena Parlov a. g.

Tebaldo

Aljaž Farasin a. g.* / Edvard Strah / Dejan Maksimilijan Vrbančič

Lorenzo

Darko Vidic a. g. / Slavko Savinšek*

* Premiere.

Assistant Conductor

Jakob Barbo

Asistants Director

Novinarsko gradivo ob premieri opere Capuleti in Montegi 21. oktobra 2021

Simona Pinter, Camelia Clair

Assistant Choreographer

Monica Maja Dedović

Language Coach

Marja Filipčič Redžić

Répétiteurs

Kayoko Ikeda, Višnja Kajgana, Irena Zajec, Marina Đonlić (chorus)

Prompters

Dejan Gebert, Urška Švara Kafol

Opera Chorus

Orchestra SNG Opera in balet Ljubljana

Stage Manager

David Grasselli

Chorus Inspector

Rok Krek

Orchestra Inspector

Bojan Gombač

Cultural Programme Organiser

Brigita Gojić

Libretto Translation for Surtitles

Nataša Jelić (English)

Surtitles Technical Implementation

Luka Šinigoj

Sound Master

Luka Berden

Sets and Costumes

Theatre Workshop SNG Opera in balet Ljubljana and SNG Drama Ljubljana

Head of Workshop: Matjaž Arčan

Technical Department SNG Opera in balet Ljubljana

Head of Technical Department (Head Technician): Matjaž Štern; Head of Department (Head Technician) and Coordinator of the Technical Team under the Authority of the Director General: Jasmin Šehić

The performance has one intermission.

About the Performance

Vincenzo Salvatore Carmelo Francesco Bellini (1801–1835), the Sicilian-born Italian romantic opera composer and author of the famous opera performances *Norma* and *The Puritans*, recreated the story of the lovers who paid for their passion with their lives and have thus shaped creativity in literature and music since the Renaissance.

Many composers tackled the theme of Romeo and Juliet, but unfortunately, only a few of them were successful. Today's so-called living works are only Gounod's opera *Romeo and Juliet* (1867) and Bellini's version from 1830, which is quite unjustly seldomly performed. Bellini created the opera in just six weeks, as he integrated a lot of music he had written for his earlier work *Zaira*.

Bellini's creative power was interrupted prematurely, yet it was recognized by many of the leading figures in the arts of the time, including Liszt, Glinka, Chopin, Sand, Musset, Hugo and Dumas. Bellini was not a reformer; he was inspired mainly by Haydn and Mozart; he strived for clarity, the elegance of form and melody, and sought a close connection between music and word. He found his way to the audience essentially with his charm and elegance of the bright vocal melodies, for which he is known.

The Capulets and the Montagues differ from the most known Shakespearean version. They do not convey the whole story, but only the last day of the life of the famous lovers, a feeling of melancholy that unwinds in a shocking ending. It is an opera without the legendary "balcony scene" that ends with one of the most shocking closing scenes from the opera repertoire. In it, both Romeo and Juliet stay alive to the very end. Before they die together, they sing a duet.

Director Frank Van Laecke, who already directed operas *Kat'a Kabanova*, *Lucia di Lammermoor* and *The Maid of Orleans* on our stage, puts Bellini's version of the famous story in a photo studio in Verona in 1950ties. Capellio, the godfather to the clan of the Capulets, invites his loved ones to a photographic portraying of the family. Even before the first shot is taken, we hear the crack of a gun. Capulet's son dies on the sofa next to him. The overture begins; Bellini's music is heard in the background. Revenge looms in the air...

Tatjana Ažman

Synopsis

ACT ONE

The leader of the Montecchi clan is a girl, Romeo, who sent an envoy to the Capuleti to offer them peace. Lorenzo, who knows that Giulietta and Romeo are a couple, favours accepting the peace; Capellio, however, strongly opposes the offer, as Romeo may have shot his son. Tebaldo swore to Giulietta that he would kill Romeo and thus take revenge on her brother. Capellio, who knows nothing about Giulietta and Romeo, asks Lorenzo to get Giulietta ready for her wedding with Tebaldo.

Romeo arrives alone at the meeting, disguised as an envoy she was supposed to send. (Nobody knows Romeo since she left Verona as a little girl). She offers peace to the Capuleti that is supposed to be sealed by the friendship between Romeo and Giulietta. The Capuleti turn her offer down and declare war on the Montecchi.

Desperate, Giulietta is getting ready for her wedding with Tebaldo in her room when Lorenzo arrives to tell her that Romeo is in town and will be with her any minute. Romeo asks Giulietta to run away with her, but she refuses, fearing disappointing her father. At the sound of the wedding music, Giulietta convinces Romeo to leave with a heavy heart.

Amidst all the wedding preparations, Romeo returns to the palace. He tells Lorenzo that countless members of her and Ezzelino's clan are sneaking into the city to attack and prevent the wedding. Lorenzo tries to stop Romeo, but the fighting between the warring parties has already begun. Although happy that the marriage ceremony did not take place, Giulietta is worried about Romeo and her loved ones. Romeo comes to Giulietta, determined to take her along this time, but they are surprised by Capellio, Tebaldo and a group of armed Capuleti. Soon the members of the Montecchi clan rush in as well, and the Capuleti learn that the envoy is Romeo. She also carelessly reveals her love for Giulietta, so they can no longer avoid the battle; thus, the lovers must bid each other farewell.

ACT TWO

The sounds of fighting quiet down. Giulietta is worried about her loved ones when Lorenzo comes to her and tells her that Romeo is alive. But Giulietta is still in danger as the time of her wedding with Tebaldo approaches. Lorenzo offers her a solution: a potion that slows the heartbeat so much that anyone who takes it appears dead. When the Capuleti clan thought Giulietta was dead, she would run away with Romeo. Since Capellio is already returning to the studio, Giulietta hastily overcomes her fear and drinks the potion. Her father announces to her that she is to marry Tebaldo at dawn. Giulietta asks her father for mercy, but Capellio remains undaunted. He orders his men to find Tebaldo and keep an eye on Lorenzo, of whom he is suspicious.

Romeo comes to the studio to find Lorenzo there. Lorenzo is captured, so Romeo runs into Tebaldo. Just as they are about to raise their weapons, they hear the mourning voices: Giulietta is dead. The mortal enemies are united in pain.

Novinarsko gradivo ob premieri opere Capuleti in Montegi 21. oktobra 2021

Giulietta is lying on the sofa in the photo studio. Romeo comes to her and, thinking she is dead, drinks the poison in despair. A few moments later, Giulietta wakes up, glad to see her girlfriend, but soon learns that Lorenzo failed to inform Romeo about the potion. Determined to die together with her beloved Romeo, Giulietta drinks her poison as well. Capellio, Lorenzo and members of both mafia families come to the studio. The sight of the dead girls leaves them speechless.

Marja Filipčič Redžić

